

ARAŞTIRMA RESEARCH

Sharenting Eyleminin Psikolojik Açından Değerlendirilmesi: Türk ve İngiliz Annelerinin Karşılaştırılması

Examining 'Sharenting' From a Psychological Perspective: Comparing Turkish and British Mothers

Selim Günüş

Öz

"Sharenting" kavramı, negatif ebeveynlik veya ebeveynlik istismarı kapsamında değerlendirilebilir. Sharenting, İngilizce 'de "paylaşma" ve "ebeveynlik" kavramlarının birleşmesinden oluşan yeni bir kavramdır ve ebeveynlerin sosyal medyada 18 yaşından küçük çocuklarıyla ilgili fotoğraf, video, hikâye ve her türlü bilgiyi aşırı paylaşmasını ifade eder. Bu çalışmanın amacı, Türk ve İngiliz annelerin sosyal medyada paylaşımlarına ilişkin görüşlerini incelemektir. Bunu incelemek için nitel bir araştırma yöntemi uygulanmıştır. Çalışma, İzmir (Türkiye) ve Nottingham (İngiltere) şehirlerinde ilkokula devam eden on iki yaş altı çocukların anneleri (65 Türk ve 65 İngiliz anne) ile gerçekleştirildi. Araştırma verileri, her iki ülkedeki annelerle yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplandı ve veriler içerik analizi ile değerlendirildi. Çalışmada, sharenting konusunda iki kültür arasında bazı farklılıklar olsa da sonuçlar, teknolojinin dinamiklerine dayalı benzer temaların toplumlar veya anneler üzerinde benzer etkilere sahip olduğunu göstermiştir. Araştırma sonucunda paylaşım ile ilgili bazı kavramlar da belirlenmiştir. Son olarak, sharenting nedenleri ve konuya ilişkin görüşler tartışıldı ve annelerin çocukları hakkında paylaştıkları bilgilerin daha çok farkında olmaları gerektiği sonucuna varıldı.

Anahtar sözcükler: Anne, çocuk-ebeveyn ilişkisi, içerik analizi, ebeveynlik, sharenting

Abstract

The concept of "sharenting" can be examined within the scope of negative parenting or abuse of parenting. Sharenting is a neology deriving from "sharing" and "parenting" and refers to parents' over-sharing of photos, videos, stories and any information regarding their children aged under 18 years on social media. The purpose of the present study was to explore the views of Turkish and British mothers about their sharenting on social media. In order to examine this, a qualitative research method was applied. The study was carried out with the mothers (65 Turkish and British mothers, respectively) of children aged under twelve years who attended elementary schools in the cities of İzmir (Turkey) and Nottingham (UK). Research data were collected via face-to-face semi-structured interviews with the mothers in both countries and content analysis was applied. In the study, although some differences regarding sharenting between two cultures, the results showed that similar themes based on dynamics of technology have similar effects on societies or mothers. As a result of the research, some concepts related to sharenting were determined as well. Finally, the reasons of sharenting and their views about sharenting were discussed and it was concluded that mothers should be aware of the information they share about their children.

Keywords: Mother, child-parent relationship, content analysis, parenting, sharenting

¹ İzmir Bakırçay Üniversitesi, İzmir

✉ Selim Günüş, İzmir Bakırçay Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İzmir, Turkey
selim.gunuc@bakircay.edu.tr

Geliş tarihi/Received: 16.09.2020 | Kabul tarihi/Accepted: 12.11.2020 | Çevrimiçi yayın/Published online: 25.12.2020

EBEVEYNLİĞİN belki de en temel rolü, fırsat ve olanakları artırmak, olası risk ve tehlikeleri ise en az indirmektedir. Ebeveynlik; kontrol, gözetleme, denge, sabır, emek ve destek gerektirir (Baumrind 1978, Livingstone ve Byrne 2018, Sanders ve Turner 2018). Ebeveynlik; çocuğun kendisine, ailesine, topluma, canlılara ve dünyaya yönelik sorumluluk ve farkındalık duygusu aşılmasıdır. Sosyalleşme ve sosyal ilişkileri kurmasını cesaretlendirmektedir (Kotchick ve Forehand 2002, Staples ve Bates 2018). Ebeveynlik, ailece kaliteli zaman geçirmektir. Ona gerek gerçek yaşamı gerekse dijital dünyayı tanıtmak ve her iki dünyada da güvenli yaşamayı öğretmektir. Dijital kültürün yaygınlaşmasıyla birlikte ebeveynlerin önceki rollerine bir yenisi daha eklenmiş (Lim 2018) ve dijital ebeveynlik kavramı doğmuştur.

İnternet veya dijital dünya, kültürleri güçlü bir şekilde etkiliyor ve ebeveynliğin kapsamını şekillendiriyor (Holden 2015), bu da dijital ebeveynlik kavramını doğurdu. Dijital ebeveynlik, dijital çağda artan ebeveyn sorumluluğuna işaret eder (Lim 2018); ve gelişen ve dönüşen ebeveynlik formunu ifade eder. Nasıl ki ebeveynler çocuğunun eğitiminden, sağlığından ve her türlü güvenliğinden sorumluydu ve çoğu kararları onların yerine alıyorsa (Hoghughı ve Long 2004, Livingstone ve Byrne 2018, Sanders ve Turner 2018), buna ek olarak dijital dünyada da çocuğuna karşı bazı sorumluluklar taşır (Livingstone ve Helsper 2008). Diğer bir ifadeyle, bu dijital çağda ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda dijital ebeveynlik becerilerine sahip olması beklenmektedir (Sanders ve Turner 2018). Dijital vatandaşlık, çocuk için güvenli ve iyi bir dijital gelecek hazırlamayı gerektirir. Aynı zamanda çocuğun bilinçli ve doğru teknoloji kullanma becerisi kazanmasına yardım etmeyi gerektirir (Ribble ve Bailey 2007). Bu nedenle, ebeveynler teknolojiyi çocukları kadar iyi kullanmasalar da çocuklarına kıyasla dijital dünyanın potansiyel riskleri ve tehlikeleri konusunda daha yüksek düzeyde farkındalığa sahip olmalıydılar (Gallup Organisation 2008, Livingstone ve Helsper 2008, Günüç 2019).

Ebeveynlik, pozitif ve negatif olarak iki şekilde sınıflandırılabilir. Pozitif ebeveynlik (örneğin, sıcak ilişkiler ve doğru disiplin), çocuğun daha az davranış problemlerine sahip olmasıyla ilişkilendirilir (Kotchick ve Forehand 2002). Dijital vatandaşlık kavramı pozitif ebeveynlik kapsamında ele alınır. Pozitif ebeveynlik; “teşvik ve şefkat, açık ve odaklanmış övgü, özerkliği artırıcı destek, sağlıklı alışkanlıkları, teşvik, hedef belirleme, sağlam kurallar ve sonuçlar oluşturmaya” içerir (De Stone ve ark. 2016).

Anne veya babanın rolünü kötüye kullanması, negatif ebeveynlik (örneğin, çocuklarını ihmal etme; fiziksel veya duygusal olarak istismar etme) olarak ele alınabilir. Sharenting kavramı ise negatif ebeveynlik veya ebeveynliğin kötüye kullanımı kapsamında ele alınabilir. Sharenting, İngilizce’de “sharing” ve “parenting” terimlerinin birleşmesinden (Türkçe’de “paylaşan ebeveynlik” denilebilir) oluşan yeni bir kavramdır (Leckart 2012.). Bazı ebeveynler, sosyal medyada çocuğunun bazen sevimli ve komik, bazen de çıplak, pis veya uygunsuz resim ve videolarını paylaşırlar (Brosch 2016). Ne yazık ki sharenting son yıllarda giderek yaygınlaşmaya başlamıştır (Steinberg 2017).

Sharenting: bir kişinin çocuklarına ilişkin haberleri, resimleri vb. durumları paylaşma alışkanlığı (Collins Dictionary 2020) veya sosyal medyayı çocukların haberlerini ve görüntülerini paylaşmak için kullanma olarak tanımlanır (Cyberdefinitions 2020). Sharenting, olumsuz bir terimdir. Bu terim ayrıca, ebeveynlerin aşırı paylaşımında bulunmasını vurgular. Ancak, sharenting tanımının "aşırı veya aşırı kullanım" ifadesini içermesi gerekmemekle birlikte, sharenting eylemini bir sorun haline getiren konu aşırı ve özellikle de uygunsuz paylaşım içeriğidir.

Sharenting, olumsuz ve istenmeyen bir paylaşım türü ve etkinlik şeklidir. Bu paylaşım

türünün sayısı ve içeriğinde “aşırıya” gidilirse (aşırı sharenting) sorun daha çok büyüme-
tedir. Sharenting etkinliklerinin ne derece tehlikeli olacağı sayısına, sıklığına, içeriğine ve
hangi bilgilerin bu paylaşımlarla birlikte verildiğine bağlıdır (Brosch 2018). Zaman za-
man bu paylaşımlar çeşitli gerekçelerle gerek anneler gerekse babalar tarafından çocuğun
yaşı (genellikle 12 yaş altı) ve cinsiyeti fark etmeksizin yapılmaktadır (Livingstone ve ark.
2018). Çocuk, ebeveyni tarafından açılan sosyal medya hesaplarıyla dijital dünyada var
olmaya başlar ve paylaşılan her şey çocuğun dijital dünyada dijital ayak izlerini bırakma-
sına neden olur (Ammari ve ark. 2015).

Henüz yeni bir konu olması nedeniyle, sharenting konusuna ilişkin yeterli sayıda
araştırma bulunmamaktadır. Buna karşın literatürde yer alan bazı araştırmalar genel
olarak sharenting konusunu az da olsa betimlemektedir. Livingstone ve arkadaşları
(2018) çalışmasında interneti en az ayda bir kez kullanan ebeveynlerin %75’inin çocukla-
rının bazı fotoğraflarını veya videolarını sosyal medyada paylaştığını ve geri kalanının ise
hiçbir zaman paylaşım yapmadığını ortaya çıkarmıştır. İngiliz ebeveynlerle yapılan bir
çalışmada ise 13 yaş altındaki çocuğuna ilişkin sosyal medyada paylaşım yapan ebeveynle-
rin bir önceki yıla göre daha fazla paylaşım yaptığı ortaya çıkmıştır (Nominet 2016). Her
ne kadar ebeveynlerden her ikisi de sosyal medyada çocuklarına ilişkin paylaşımlar yapsa
da annelerin özellikle de yeni annelerin (Holloway ve ark. 2013), babalara göre daha çok
paylaşım yaptığı gözlemlenmektedir (Ammari ve ark. 2015, Davis 2015). Ayrıca mahremiyet
konusunda babaların annelerden daha kaygılı olduğu bazı çalışmalarda görülmüş-
tür (Livingstone ve ark. 2018).

Sharenting eyleminin olası nedenlerine bakıldığında farklı ailelerde ve farklı kültür-
lerde çocuğa ilişkin paylaşım yapma nedenleri birbirinden farklılık gösterebilir. Dahası,
aynı aile içindeki bireylerin paylaşım yapma gerekçeleri veya amaçları farklı olabilir. Pay-
laşım yapma nedenleri ebeveynle ilişkin yaş, eğitim düzeyi, aile geliri, çalışma durumu,
çocuk sayısı, arkadaş ve akraba ilişkileri, psikolojik faktörler, kültürel farklılıklar gibi
değişkenlere göre zaman zaman değişebilir (Livingstone ve ark. 2018, Wagner ve Gasche
2018).

Livingstone ve arkadaşları (2018) ebeveynlerin çocuklarına ilişkin paylaşım yapma
nedeninin çoğunlukla “aile ve arkadaşlarla iletişimde kalmak” olduğunu ortaya çıkarmış-
tır. Bazı araştırmacılar ise sharenting eyleminin olası nedenlerini sosyal katılım, onay,
övünme/gösteriş, başkalarına imrenme, kolay ve elverişli ortam, iyi anne algısı olarak
sıralamıştır (Krasnova ve ark. 2010, Wagner ve Gasche 2018).

Ayrıca, sharenting eyleminin nedenlerinden biri olarak “sosyal karşılaştırma” amacı
da gösterilebilir (Brosch 2016). Bu bağlamda bir ebeveyn, başka ebeveynlerin sosyal
medyadaki çocuğuyla olan paylaşımlarla kendi çocuğunu ve yaşamını karşılaştırma yoluna
gidebilir. Sosyal karşılaştırma, sosyal benliği de muhtemelen bir ölçüde şekillendiriyor-
dur. Bu da ebeveynin özsaygısını etkileyebilir veya özsaygısından etkilenebilir (Buunk ve
Gibbons 2007, Van Lange 2008). Genel olarak olası sharenting gerekçeleri: eğlenme ve
mutlu olma, çocuğunu sanal dünyada da “var” etmeyi isteme, anı kaydı oluşturma, çevre-
de “mutluyum” algısını yaratma, toplumsal kabul ve onay görme isteği, arkadaş ve çevre-
nin ebeveynlerden paylaşım yapmaları konusunda ısrarcı olmaları, ebeveynin kendi benli-
ğini temsil etme biçimlerinden biri veya fark edilme çabası şeklinde sıralanabilir (Dam-
kjaer 2018, Günüş 2019).

Sharenting gerekçeleri arasında en dikkat çeken, gözlemlenebilen nedenler değil, alt-
ta yatan psikolojik etkenlerdir. Altta yatan bu psikolojik faktörleri anlamak önemlidir. Bu

bağlamda çalışmada, sharenting konusunun; annenin kimliği, benliği, varlığı, öz-temsili, öz-sunumu gibi psikolojik kavramlar kapsamında incelenmesi amaçlanmıştır.

Sharenting konusunu psikolojik perspektiften ele alırken özellikle de çocuk ve ebeveyn açısından ele almak gerekir. Kuşkusuz, sharenting eylemine maruz kalan çocuğun yakın ya da uzak gelecekte psikolojik iyi oluş gibi bazı konularda problemler yaşaması muhtemeldir (Brosch 2018). Ayrıca, çocuğun kimlik gelişiminde de olumsuz etkileri olabilir (Ergün 2020). Özellikle de yeni nesilde karşılaşılan durumlardan biri, kişilerin dijital dünyada da bir kimlik yaratmasıdır. Bu kimlik, bazı kişiler için gerçek yaşamındaki kimliği ile aynıyken bazı kişiler için tamamıyla yeni bir kimliktir. Bu yeni kimlik özellikle de gerçek yaşamdakinden farklıysa, kişi zamanla bu yeni kimliği gibi görünmeye ve gerçek yaşama da bu yeni kimliğini yansıtmaya başlayabilir. Bu açıdan çocuk henüz doğduğunda veya çocukluk döneminde onun yerine yaratılan kimlik, çocuğun zamanla ona yönelik inşa edilen kimliğe bürünmesine yol açabilir (Gander ve Gardiner 1981). Ayrıca çocuğun sosyal medya hesabında kayıt altında tutulan dijital ayak izleri (resimler, yorumlar gibi) çocuğa uzak gelecekte de zarar verebilir. Günümüzde Youtube'da birçok ebeveyn (özellikle de anne) çocuğuyla birlikte kanal veya Instagram'da hesap açmaktadır. Bu ortamlarda yapılan özellikle de titiz olmayan paylaşımlar, çocuğun gururuna ve itibarına zarar verebilir. Bu da özellikle de çocuğun öz-saygısında, taciz vb. nedenlerle incinebildiği için, problemler yaşamasına neden olabilir.

Tüm bunlarla birlikte, bu araştırmada odaklanılmak istenilen konu, annenin paylaşım yapma nedenlerine psikolojik açıdan yaklaşmak ve süreci anlamaya çalışmaktır. Gerçek dünyada bir kişinin (mesela annenin) var olduğunu çevresindekilere ispat etmesine gerek yoktur. Bedenin varlığı, aynı zamanda benliğin de varlığının bir delilidir. Ancak dijital veya sanal dünyada durum farklıdır. Dijital dünyada çevrenizdekilerle (ki bazılarını günlük yaşamda da fiziksel olarak görmezsiniz) paylaşımlarınız kadar etkileşime girer ve paylaşımlarınız kadar var olursunuz. Onlar sizin, siz de onların ancak paylaştıkları kadar farkında olur. Sizinle ilgili tüm bilgileri ve olup biteni sunduğunuz paylaşımlar kadar bilirler. Bu durum, kişinin dijital yaşamdaki var olmasını veya ne kadar var olduğunu belirler. Dahası, gerçek dünyada hiç görüşmediğiniz, tanışmadığınız insanlarla veya sizden uzakta olan insanlarla varlığınızı ve benliğinizin varlığını tek delillendirdiğiniz yer dijital dünyadır. Ancak, özellikle de dijital dünyada gerçek kimlik ve temsili/sunulan kimlik birbirinden farklı olabilir

Thagard ve Wood (2015) öz-temsil ve diğer fenomenler arasındaki ilişkileri şöyle açıklamıştır: "Öz-temsil fenomeni, öz-sunumun bir yolu olarak kendini tasvir etmeyi ve başkalarına iletmeyi kapsar. Sosyal medyada öz-sunumlar narsistik veya öz-saygıyı artırıcı nedenlerle de yapılıyor olabilir (Mehdizadeh 2010, Ong ve ark. 2011). Buradan hareketle, annelerin paylaşım yapma gerekçelerinde öz-temsil veya öz-sunum (veya öz-yansıma) süreçleri rol oynuyor olabilir (Georges 2009a, Thagard ve Wood 2015, Blum-Ross ve Livingstone 2017). Benliğe ilişkin bu kavramlar annenin var olma, fark edilme, onaylanma çabasına ilişkin olabilir. Çünkü her ne kadar anne, çocuğuna ilişkin paylaşım yapıyor olsa da bu durum aynı zamanda annenin kendi benliğini temsil etme veya benliğini sunma şekli olabilir. Ayrıca, sosyal medyada paylaşımın önemli bir nedeni de fotoğraf paylaşarak ve benzer ilgi alanlarına dayalı topluluklar kurarak kendini sunma olanağıdır (Gibbs ve ark. 2006, Boyd 2007). Çevrimiçi kendini ifşa etme veya çocuğu hakkında bilgi ifşa etme, anneye başkalarıyla ilişki kurma ve sürdürme fırsatı da sunar (Gibbs ve ark. 2006, Cheung ve ark. 2015).

Birinin günümüz dijital dünyasında var olmak için kendini temsil etmesi ya da sunması için (Georges 2009a) sadece sosyal medyada bir hesabının olması yeterli değildir. Dikkat çekici bazı paylaşımlar da yapması gerekir. Bu bağlamda bir annenin gittiği bir restoranda yediği yemeği ya da gittiği bir mekânı paylaşması ve çocuğuna ilişkin paylaşımlar yapmasının altında yatan psikolojik nedenler ortak olabilir. Ayrıca, dijital dünyadaki bu eylemleri sadece dijital dünyadaki varlığı için değil, gerçek dünyaya da yansımalarını almak ve fark edilmek için bunları yapıyor olabilir. Bu durum, bir kişinin sosyal benliğine ilişkin olarak da ifade edilebilir. Başka bir ifadeyle benlik, başkalarıyla etkileşimler sırasında yansıtılır. Bu nedenle, bazı anneler muhtemelen kendi anneliklerini kanıtlamak için paylaşım yaparlar (Pettigrew ve ark. 2016).

Dijital dünyadaki paylaşımlar annenin gerçek benlik ve temsili benlik arasındaki farkı da ortaya koyuyor olabilir. Çünkü anne, çoğu zaman çocuğunun veya çocuğu ile birlikte geçirdiği zamanın en güzel hallerini sosyal medyada paylaşmaktadır. Benliğin bu temsili, çevresindekilere mutlu olduğu algısı sağlamaktadır. Bunun yanında anne, çocuğunun tatlı ve güzel paylaşımlarından kendi benliğini de beslemekte, bununla mutlu olmaktadır. Bu süreç bazen annenin yaşama tutunduğu en güçlü motivasyonlardan biri haline gelmektedir. Bu bakımdan anne, idealize edilmiş benliğini hem gerçek hem de sanal dünyada gerçek (mevcut) benliğinin yerine koyabilir.

Sharenting konusunda en önemli sorun, ebeveynler tarafından çocuğa ilişkin yüz, isim ve kimlik bilgileri, lokasyon bilgisi gibi paylaşımların yapılmasıdır (Bovy 2013, Minkus ve ark. 2015). Kuşkusuz, kimliği ifşa edilmeyen çocuklarda psikolojik problemlerin ya da çocuk hakları ihlalinin söz konusu olmayacağı söylenemez, ancak bu bilgilerin (az da olsa) paylaşılması çocuğun o an ya da gelecekte maruz kalacağı tehdit ve problemlerin sayısını ve şiddetini artıracaktır. Bunun yanında sosyal medyaya aktarılan her kişisel bilginin, üçüncü parti şirketlerin (veya predator siteleri) ellerine geçme riski de bulunmaktadır (Minkus et al. 2015). Böylelikle bireyler, daha çok reklama maruz kalabilir ya da kişisel ilgi, istek ve tercihleri ifşa edilerek başkalarının kullanımına açılmış olabilir ki tüm bunlar genellikle çocuğun isteği ve bilgisi dışında gerçekleşir.

Pek çok ülkede Facebook dahil bazı sosyal medya sitelerine üye olma ve bunları kullanma yaş sınırı 13'tür. Ayrıca, bebekler ve küçük çocuklar (0-13 yaş) avantaj ve dezavantajları değerlendirecek gerekli bilgilere sahip olmadıkları için fotoğraf paylaşma konusunda karar verememektedirler (Wagner ve Gasche 2018). Ancak bu, ebeveynlere çocuğunun resim ve videolarını istediği gibi paylaşma hakkını vermemekte; tam aksine, ebeveynlere çocuğunun mahremiyetini koruma sorumluluğunu vermektedir.

Avrupa'da bazı ülkelerde 18 yaşını henüz geçen bazı çocuklar ebeveynlerine çocukluk döneminde kendileri hakkında istemedikleri halde paylaşımlar yapmaları nedeniyle dava açmışlardır. 2016'da yayınlanan medya raporlarına göre, 18 yaşındaki Avusturyalı bir kız, Facebook'ta utanç verici çocukluk fotoğrafları ebeveynleri tarafından yayınlandığı için ailesine dava açmıştır (Bessant 2018). Mahkemeler bu konuda çocukları haklı görmekte ve bu konu çocuk hakları ile korunmaktadır. Pedofiller de dahil olmak üzere suçlular, çocukların fotoğraf ve video gibi görüntülerini elde edebilir (paylaşılan görüntülerin yaklaşık %50' si) ve sharenting eylemi, çocukların dijital ayak izlerini veya parmak izlerini bırakarak gelecekte psikolojik sorunlar yaşamalarına neden olabilir (eSafety Commission 2016, Steinberg 2017).

Her ne kadar literatürde sharenting konusuna ilişkin bazı bilgiler yer alsada da bu araştırmalar oldukça yetersizdir. Bunun birlikte, her toplumun sharenting konusundaki görüşleri ve sosyal medyadaki paylaşım nedenleri bir kişiden (bir kültürden) diğerine farklı

lık gösterebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türk ve İngiliz annelerin sosyal medyadaki paylaşımlarına ilişkin görüşlerini araştırmak ve Türk ve İngiliz anneler arasındaki farklılıkları / benzerlikleri incelemektir. Araştırmanın katılımcılarını, babalara göre sharenting eylemini, daha çok gerçekleştirdikleri ve çocuklarıyla daha fazla zaman geçirdikleri düşünüldüğü için, anneler oluşturmuştur. Son olarak, kültürel farklılıklardan bağımsız olarak çalışma, sharenting nedenlerini psikolojik bir perspektiften incelemeyi amaçlamıştır.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanıldı. Nitel yöntem, insanların inançlarını, deneyimlerini, tutumlarını, davranışlarını ve etkileşimlerini anlamak için kullanılır. Bu yöntem, sayısal olmayan veriler üretir (Gibson ve ark. 2004). Çalışmada, annelerden sharenting konusundaki görüş, duygu ve düşüncelerine ilişkin ayrıntılı verilerin toplanması amaçlandığı için bu yöntem seçilmiştir.

Örneklem

Araştırma, 2017-2018 yılları arasında Türkiye'nin İzmir şehri ve İngiltere'nin Nottingham şehrindeki ilköğretim okullarında öğrenim gören 12 yaş altı çocukların anneleriyle yürütülmüştür. Gerek literatür incelendiğinde, annenin babaya göre çocuğuna ilişkin daha çok paylaşım yapması gerekse annenin çocuğuyla babaya göre genellikle daha çok zaman geçirmesi nedeniyle bu çalışmada daha derinlemesine veri elde etmek için katılımcılar annelerden seçilmiştir. Bu bağlamda, araştırmanın katılımcılarını çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 65 Türk anne ve 65 İngiliz anne oluşturmuştur. Türk annelerin tamamı 30 yaş ve üzerindeyken İngiliz annelerin tamamı 27 ve üstü yaştadır. Türk ve İngiliz tüm anneler evlidir.

Veri toplama aracı

Her iki kültürdeki annelerle yüz yüze görüşmeler yapılarak veriler yarı-yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formunda katılımcıların profiline ilişkin anne yaşı, medeni durumu, çocuğun yaşı, hangi sosyal medya aracını kullandığı, gönderi paylaşma sıklığı gibi sorular yer almıştır. Bunun yanında, görüş formu ile katılımcılara; "Neden çocuğunuzun fotoğraflarını/videolarını sosyal medyada paylaşıyorsunuz?", "Çocuğunuzla ilgili fotoğraf/video paylaştığınızda ne hissediyorsunuz?" ve "Paylaşımlarınız konusunda çocuğunuzun haklarının olduğunu düşünüyor musunuz?", "Çocuğunuza ilişkin paylaşımlarınız hakkında takipçilerinizden ne gibi dönütler/yorumlar (olumlu, olumsuz) alıyorsunuz? Bu yorumlar hakkında nasıl hissediyorsunuz?" ve "Yaptığınız paylaşımları eşinize anlatıyor musunuz? O ne düşünüyor?" soruları sorulmuştur.

Öncelikle, Türkiye'de Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulundan etik onay alınmıştır (Onay tarihi ve numarası: 27/09/2018-69416). Form ayrıca İngilizceye çevrildi ve İngiltere verileri için de kullanıldı. Görüşmelerden önce araştırmanın amacı açıklanmış ve gerekli izinler alınmıştır. Görüşmeler sırasında ses kaydı alınmış ve sonrasında bu kayıtlar metne dönüştürülmüştür. Görüşmelerin süresi ortalama olarak 15 dakikaydı.

İstatistiksel analiz

Nitel verilerin analizi için görüşme metinleri kullanılarak içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde; verilerin kodlanması, temaların oluşturulması, kodların ve temaların düzen-

lenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamaları izlenmiştir (Corbin ve Strauss 2007). Kodlamalar, kavramsal ve anlamsal olarak yapılmış; bunun sonucunda temalar oluşturulmuştur. İçerik analizi süreci iki alan uzmanı tarafından yapılmış ve temalarda görüş birliği sağlanıncaya kadar değerlendirme devam etmiştir. İçerik analizi bittikten sonra temalara ilişkin katılımcı ifadelerinden bazı örnekler bulgular bölümünde sunulmuştur. Türk anneleri için TA1..TA65 ve İngiliz anneleri için de İA1..İA65 kodlaması kullanılmıştır.

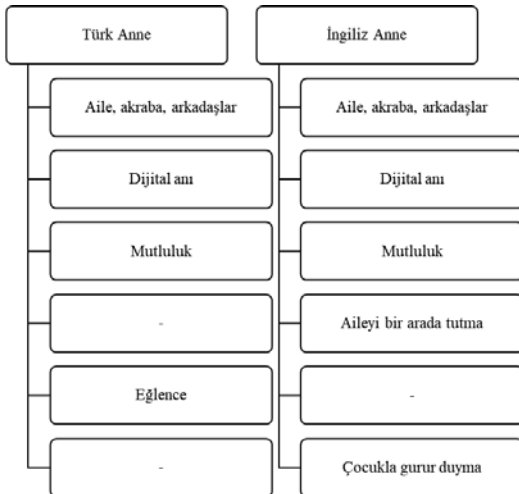
Bulgular

Türk annelerinin neredeyse %50'si çocuğuna ilişkin sosyal medyada hiçbir paylaşım yapmadığını, paylaşım yapanların ise hemen hemen hepsi ayda birkaç paylaşım yaptığını belirtmiştir. İngiliz annelerden ise sadece dördü (%2,6) çocuğuna ilişkin hiçbir şekilde sosyal medyada paylaşım yapmadığı belirtmiş, paylaşım yapanlar ise genellikle haftada ya da ayda birkaç kez paylaşım yaptığını, az sayıdaki İngiliz katılımcı ise her gün paylaşım yaptığını ifade etmiştir.

Tablo 1. Annelerin, çocuklarına ilişkin paylaşım yapma nedenlerine yönelik temalar

Neden çocuğunuzun fotoğraflarını / videolarını sosyal medyada paylaşıyorsunuz?	
Türk anneler	İngiliz anneler
Uzakta olan ya da çocuğumu her zaman göremeyecek aile, akraba, arkadaşlar için	Uzakta olan ya da çocuğumu her zaman göremeyecek aile, akraba, arkadaşlar için
Anı paylaşımı, dijital anı kitabı	Anı paylaşımı, anı kitabı
Aile, akraba, arkadaşlarıma çocuğumu tanıtmak için	Aile, akraba, arkadaşların çocuğumun gelişimini görmesi için
Mutluluğumu arkadaşlarımla paylaşıyorum	Beni ve çocuğumu mutlu ettiği için
-*	Aileyi bir arada tuttuğu için
Eğlenceli ve ilginç durumları paylaşıyorum	-*
Anlamsız ama yine de paylaşıyorum	-*
Bilmiyorum	-*
-*	Çocuğum benim dünyam, onunla gurur duyuyorum, bunu başkaları da bilmeli, görmeli

*Bu temaya ilişkin anne bir şey ifade etmemiştir.

Şekil 1. Paylaşım gerekçelerine ilişkin ana temalar

Türk katılımcı annelerin yarısından fazlası (n=58) Whatsapp ve Instagram kullandığını, sadece birkaç anne (n=7) ise sadece Facebook kullandığını belirtmiştir. İngiliz annelerinin ise özellikle de Whatsapp, Facebook ve Instagram ortamlarında paylaşım yaptığı ortaya çıkmıştır. Türk annelerinden sadece birkaçı çocuğu ilk doğduğu gün paylaşım yapmaya başlamıştır. İngiliz annelerinin ise yarısından fazlası çocuğu ilk doğduğu gün ya da doğumundan hemen sonra paylaşımlarına başlamıştır. Yapılan görüşmelerde sorulan sorulara ilişkin verilen yanıtlar iki araştırmacı tarafından temalaştırılmış ve Tablo 1, 2, 3 ve 4'te sunulmuştur. Tablo 1'de görüldüğü üzere, “uzakta olan aile, akraba, arkadaşlarım için”, “anı paylaşımı, dijital anı kaydı”, “aile, akraba, arkadaşların çocuğumun gelişimini görmesi için” ve “mutlu ettiği için” temaları her iki kültür için de ortak olan paylaşım gerekçeleridir. Birkaç Türk annesi neden paylaştığı ile ilgili bir gerekçe gösterememiştir. İngiliz annelerinde ise böyle bir tema ortaya çıkmamıştır. İngiliz annelerinden, bu paylaşımların aileyi bir arada tuttuğunu ve ayrıca bu paylaşımlarla gururlandığını ifade edenler olmuştur. Aşağıda ana temalar ve bu ana temalara ilişkin örnek alıntılar sunulmuştur:

TA3: Eğlenceli bir anı paylaşmak için.

İA23: Bir aile olarak bizi bir arada tutan bir anı kaydı tutmak için.

Tablo 2. Annelerin, yaptıkları paylaşımlar hakkındaki görüşlerine yönelik temalar

Çocuğunuzla ilgili fotoğraf / video paylaştığınızda ne hissediyorsunuz?	
Türk anneler	İngiliz anneler
Kontrollü kullanıyorum, kendimi sınırlıyorum	Kontrollü kullanıyorum, kendimi sınırlıyorum
Paylaştıklarım konusunda endişeli ve dikkatliyim	Paylaştıklarım konusunda endişeli ve dikkatliyim
-*	Yüksek gizlilik ayarları kullanıyorum
-*	Yüzünü paylaşmıyorum
Özelini paylaşmıyorum.	Sadece yüzünü paylaşıyorum
-*	Bilmediğim tanımadığım insanlarla paylaşmıyorum
-*	En yakın arkadaşlarım ve aile üyeleri ile paylaşıyorum
-*	2 yaşından sonra paylaşmayacağım. Kendi kararını versin
Lokasyon, kimlik gibi bilgileri paylaşmıyorum	Lokasyon, kimlik gibi bilgileri paylaşmıyorum
-*	Facebook'u tercih etmiyorum, Whatsapp'ta paylaşıyorum
-*	Paylaşımlarımı başka kişilerle paylaşmamaları konusunda aile, akraba ve arkadaşları uyarıyorum
Kaygım yok, kendimi sınırlamıyorum	-*

*Bu temaya ilişkin anne bir şey ifade etmemiştir.

Tablo 2'de görüldüğü üzere, her iki kültürde de annelerin paylaşım konusundaki hissettiklerinde ortak olan temalar “kontrollü kullanmak”, “endişeli ve dikkatli olmak”, “çocuğünü özelini paylaşmamak”, “lokasyon, kimlik gibi bilgileri paylaşmamak” olarak ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, İngiliz anneleri her ne kadar Türk annelerine göre daha fazla paylaşım yapsa da bu paylaşımlar konusunda daha çok güvenlik ve gizlilik ayarlarını kullandığı, paylaşımlar konusunda çok daha titiz olduğu görülmüştür. Bunun yanında, bazı İngiliz anneleri çocuğünün yüzünü paylaşmayı sakıncalı bulmuşken, bazıları sadece yüzünü paylaştığını ifade etmiştir. Aşağıda ana temalar ve bu ana temalara ilişkin örnek alıntılar sunulmuştur:

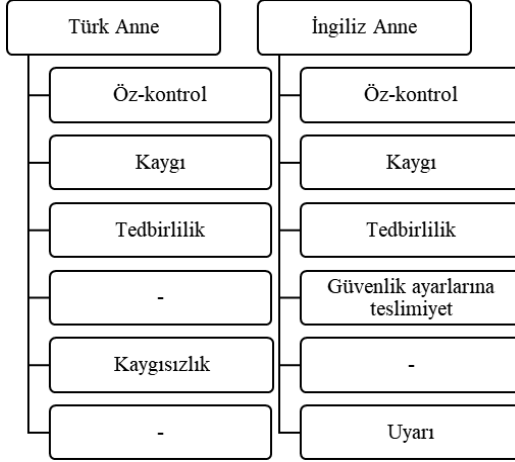
TA1: Kötü şekilde kullanılması beni korkutur, her fotoğrafı paylaşmıyorum.

TA13: Güzel anlarını paylaşmak mutlu ediyor kaygım mahremiyeti ile ilgili olduğu için çok özel fotoğraflarını paylaşmıyorum ve fotoğraf altına yazdıklarına dikkat ediyorum. Bizim için çok sevimli

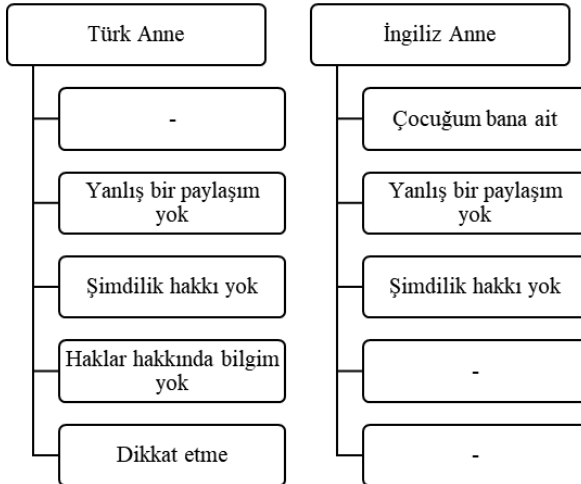

olan halleri büyüdüklerinde kendilerini rahatsız edebilir. Bu düşüncem nedeniyle paylaşım sırasında onların okuduğunu düşünerek hareket ediyorum.

İA43: Ben çocuğumun fotoğraflarını sadece Whatsapp üzerinden ailemle ve birkaç yakın arkadaşım ile paylaşıyorum. Çocuğumun fotoğraflarını Facebook üzerinden paylaşmıyorum herkesle.

Şekil 2. Annelerin paylaşım sırasında hissettiklerine ilişkin ana temalar

Şekil 3. Çocuk haklarına ilişkin ana temalar

Tablo 3'te görüldüğü üzere, her iki kültürde de anneler çocuğun hakları konusunda çocuğunu utandıracak bir şey paylaşmadığını ve çocuğu yeterince büyükse ona sorduğunu ifade etmiştir. Bunun yanında, bazı İngiliz annelerin, çocuğunu oldukça aşırı sahiplendiği

ve çocuğunun haklarının da kendisinde olduğu düşüncesi ortaya çıkmıştır. Aşağıda ana temalar ve bu ana temalara ilişkin örnek alıntılar sunulmuştur:

TA47: Özelini ve ileriki süreçte onun kızabileceği ona aykırı olabilecek şeyler paylaşmıyorum.

IA33: Onları utandıracak veya gelecekte onları olumsuz etkileyecek paylaşımlar yapmama konusunda çok dikkatliyim.

Tablo 3. Annelerin, çocuğun hakları hakkındaki görüşlerine yönelik temalar

Paylaşımlarınız konusunda çocuğunuzun haklarının olduğunu düşünüyor musunuz?	
Türk anneler	İngiliz anneler
-*	Yeterince büyüyünce hakları olur, öncesinde o sadece bir bebek
-*	O benim
-*	Şimdilik o çok küçük, ama bir gün evet hakları olur
Onu utandıracak bir şey paylaşmıyorum (elbisesiz, banyoda gibi durumları çekmiyorum)	Onu utandıracak bir şey paylaşmıyorum (elbisesiz, banyoda gibi durumları çekmiyorum)
Yeterince büyükse ona soruyorum (paylaşıp paylaşamayacağımlı)	Yeterince büyükse ona soruyorum (paylaşıp paylaşamayacağımlı)
Evet hakları var ama sadece bildiğim kişilerle paylaşıyorum.	-*
Bunu düşünmedim hiç	-*

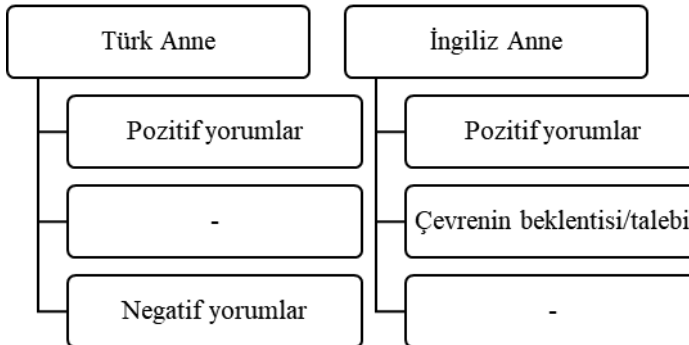
*Bu temaya ilişkin anne bir şey ifade etmemiştir.

Tablo 4. Paylaşımlara yapılan yorumlar hakkında annelerin ne hissettiğine ilişkin temalar

Çocuğunuza ilişkin paylaşımlarınız hakkında takipçilerinizden ne gibi dönütler/yorumlar (olumlu, olumsuz) alıyorsunuz? Bu yorumlar hakkında nasıl hissediyorsunuz?	
Türk anneler	İngiliz anneler
Her zaman pozitif yorumlar alıyorum. Bunlar, beni ve çocuğumu mutlu ediyor.	Her zaman pozitif yorumlar alıyorum. Bunlar, beni ve çocuğumu mutlu ediyor.
-*	Ailem, akrabalar ve arkadaşlarım çok seviyor paylaşımları. Onlar da paylaşmamı talep ediyor.
Bazı yorumların mecburiyetten yapıldığını düşündüğüm için mutlu olmuyorum. İyi ve kötü yorumlar da alıyorum.	-*

*Bu temaya ilişkin anne bir şey ifade etmemiştir.

Tablo 4'te görüldüğü üzere, her iki kültürde de paylaşımlara yapılan özellikle de pozitif yorumlar, annelerin bu paylaşımları devam ettirmelerinde bir motivasyon sağlamıştır. Ayrıca bu yorumların anneleri (ve yeterli yaştaysa çocuğu) mutlu ettiği de ortaya çıkmıştır. Aşağıda ana temalar sunulmuştur:

Şekil 4. Annelerin hissettiklerine ilişkin ana temalar

Son olarak annelere “Yaptığınız paylaşımları eşinize anlatıyor musunuz? O ne düşünüyor?” sorusu sorulmuştur. Türk annelerden sadece birkaçı, yapılan paylaşımları konusunda çocuğun babasını haberdar ettiğini belirtmiştir. Genellikle Türk anneler, babaların bu paylaşımlar konusunda daha katı olduğunu, “çocuğuma nazar değdirirler [TA33]” ifadesini söylediklerini ve eşlerinin paylaşımlara olumlu bakmadıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle genellikle Türk anneler, eşlerini paylaşımlardan haberdar etmediğini, bazı babaların ise ancak sosyal medyada bu paylaşımları gördüğünü ifade etmiştir. İngiliz annelerde de benzer durumlar gözlemlenmesine karşın, eşleriyle bu durumdan daha çok haberdar ettikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca birkaç İngiliz anne, eşlerinin bu paylaşımlarla hiç ilgilenmediğini ve bu paylaşımların onların ilgisini hiç çekmediğini ifade etmiştir.

Bulgularda görüldüğü üzere yapılan paylaşımlar konusunda her iki kültürde de bilinçli ve bilgili olan anneler olduğu kadar olmayanların da görüşleri ortaya çıkmıştır. Sadece birkaç İngiliz anne, bu paylaşımları yapma konusunda buna hakkı olmadığını belirtmiştir. Buna karşın İngiliz annelerin çoğu yaptığı paylaşımlardan endişe duyduğu ancak yine de bunu yapma gerekçelerinin arkasına sığınarak ve gizlilik/güvenlik ayarlarına dikkat ederek paylaşım yapmaya devam ettikleri ortaya çıkmıştır. Tüm bulgular değerlendirildiğinde Şekil 5'teki kavramsal yapı elde edilmiştir.

Şekil 5. Sharenting konusuna ilişkin elde edilen kavramlar

Tartışma

Bu çalışmada Türk ve İngiliz annelerin, çocuklarına ilişkin sosyal medyada paylaşım yapmalarına ilişkin görüşleri belirlenmiş ve her iki kültür bu bağlamda karşılaştırılmıştır. Türk ve İngiliz annelerin yaptıkları paylaşımlar betimlendiğinde, paylaşım yapan İngiliz annelerin oranının Türk annelere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Buna karşın İngiliz annelerin, paylaşımlarını her gün yapmadığı genellikle ayda birkaç kez yaptığı ortaya çıkmıştır. Her iki kültürde de hiç paylaşım yapmayan annelerin olduğu da (oranları farklı

olsa da) bulunmuştur. Her iki kültürde de anneler paylaşımlarını Whatsapp, Facebook ve Instagram ortamlarında yaptığını belirtmiş ancak İngiliz annelerin Facebook'u çok daha az kullandığı ve güvenli bulmadıkları ortaya çıkmıştır. İngiliz annelerin paylaşımlarının genellikle çocuğun doğumuyla başladığı, Türk annelerinin ise çoğunlukla sonraki aylarda/yıllarda başladığı ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, sharenting konusuna ilişkin elde edilen kavramlar Şekil 5'de sunulmuştur.

Şekil 5'te görüldüğü üzere, araştırmanın sonucunda sharenting konusuna ilişkin bazı kavramlar bulunmuştur. Her ne kadar bu kavramlar arasında mutluluk, eğlence gibi pozitif kavramlar olsa da bu kavramlar sadece annelerin algısına göre olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle de İngiliz annelerde çocuğun doğumuyla birlikte (veya doğum öncesi) başlayan çocuğa ilişkin dijital biyografi oluşturma dürtüsü dikkat çekmiştir. Bazı ebeveynler çocuklarının ilk dijital ayak izlerini henüz hamileyken oluştururlar (Ammari ve ark. 2015). Çocuğa ilişkin online biyografi veya dijital anı kaydı oluşturma, ebeveynlerde sıklıkla görülen bir amaçtır (Autenrieth 2014). Çünkü anne, çocuğu ilk doğumundan itibaren sanal dünyada da "var" etmek istemektedir (DeCew 1997, Bessant 2017). Bu durum anne tarafından genellikle aile ve çocuğuna bir anı biriktirme sistemi olarak amaçlanmaktadır. Anı biriktirme amacı, bu çalışmada da her iki kültürdeki annelerin açıkça belirttiği amaçlardan biri olarak ortaya çıkmıştır.

Paylaşım yapma nedenleri incelendiğinde en çok "uzakta olan aile, akraba, arkadaşlar için" nedeni her iki kültür için ortak tema olarak ortaya çıkmıştır. Literatürde de özellikle de en çok "aile ve arkadaşlarla iletişimde kalmak" gerekçesinin ifade edildiği bilinmektedir (Livingstone ve ark. 2018). Bununla birlikte bu çalışmada: anı paylaşımı, dijital anı kaydı, çocuğun gelişiminin çevre tarafından görülmesi ve anneyi mutlu etmesi temaları her iki kültür için de ortak olan diğer paylaşım nedenleri olarak ortaya çıkmıştır. Farklı kültürlerde dahi ortak temaların ortaya çıkması, teknolojinin toplumları/bireyleri benzer şekilde etkilediği veya toplumlar/bireyler üzerinde teknolojinin benzer dinamiklerinin işlediği ile açıklanabilir. Birkaç Türk annesi neden paylaştığı ile ilgili bir gerekçe göstermemiştir. İngiliz annelerinde ise böyle bir tema ortaya çıkmamıştır. İngiliz annelerinden, bu paylaşımların aileyi bir arada tuttuğunu ve ayrıca bu paylaşımlarla gururlandığını ifade edenler olmuştur. Benzer bulgulara literatürde de rastlanmaktadır (Livingstone ve ark. 2018). Bu bağlamda bilgi ve iletişim teknolojilerinin aile üyeleri için önemli bir işlevi vardır. Ev telefonlarından kişisel cep telefonlarına geçiş, Ağ tabanlı ailelere geçişin bir parçasıdır (Kennedy ve Wellman 2007, Rainie ve Wellman 2012, Rainie ve ark. 2012). Aile üyeleri arasında bağlarda ve birliktelikte cep telefonlarının ve diğer bilgi ve iletişim teknolojilerinin önemli bir yeri vardır. Öte yandan Türk annelerinden bazılarının neden paylaşım yaptığı ile ilgili bir gerekçe sunamaması muhtemelen bu kişilerin dürtüsel olarak paylaşım yaptığı yönünde yorumlanabilir. Bu dürtü zamanla bazı annelerde aşırı paylaşım, sosyal medya bağımlılığına da dönüşebilir. Tüm bunlara karşın, ebeveynlerin çocuklarına ilişkin sosyal medyada paylaşım yapma nedenlerinden daha önemli olan konu, ebeveynlerin paylaşım konusunda bilinçlendirilmesi ve sınırlandırılmasıdır. Ancak ebeveynler bilinçlendirilmelerine rağmen paylaşım yapmaya veya paylaşımlar konusunda titiz davranmamaya devam ediyorlarsa, o zaman bu gerekçeler üzerinden çözüm yolu arayışlarına gidilmelidir.

Annelerin paylaşım yapma nedenleri öz-temsili, öz-sunum veya öz-yansıtma süreçleri ile açıklanabilir (Georges 2009a, Thagard ve Wood 2015, Blum-Ross ve Livingstone 2017). Buna göre; anne, çocuğuna ilişkin paylaşım yapar çünkü, anne kendi benliğini temsil etmesi veya benliğini sunması için çocuğuna ilişkin paylaşım yapmayı isteyebilir

(veya ihtiyaç hissedebilir) (Gibbs ve ark. 2006, Boyd 2007, Georges 2009a, Thagard ve Wood 2015, Blum-Ross ve Livingstone 2017). Anne bunu öz-saygı veya öz-güvenini artırmak için de yapıyor olabilir; veya bu durum anlatı kimliğinin oluşumuna benzer bir formu da barındırıyor olabilir (Ergün 2020). Bu çalışmada sharenting nedenleri arasında, anneler; aile, arkadaş ve akrabalar için paylaşım yaptığını ifade etmiştir. Bu nedenle anne çocuğuyla ilgili bilgileri / fotoğrafları ifşa edebilir. Bu, aynı zamanda kendi 'benliğini' ifşa ettiği veya ifşa etmek istediği anlamına da gelebilir. Tüm bunlar muhtemelen anneleri paylaşımında bulunma konusunda motive eder.

Annenin, sahip olduğu gururu (çocuğu) ve varlığı (çocuğu) çevresindekilere sunmak istediği de ortaya çıkmıştır. Ancak bu gerekçeler sadece gözlemlenebilen söylemlerdir. Annenin kimliğinde ve bilişsel dünyasında farklı yansımaların varlığı görülebilir. Çünkü bazı anneler çocuğa ilişkin paylaşımları sadece tanıdığı çevresiyle paylaşmaz, bunun yanında tüm internet ortamına bu paylaşımları açar. Başka bir ifadeyle, anne için bu paylaşımlardaki tek amaç yakın çevresinin çocuğunun gelişimini ve güzel anlarını görmesi değildir. Bu paylaşımlar annenin gerçek benliği ile temsili benliği arasındaki farkı da ortaya koyabilir. Çünkü anne, çoğu zaman çocuğunun veya çocuğu ile birlikte geçirdiği zamanın en güzel hallerini sosyal medyada paylaşmaktadır. Benliğin bu temsili, çevresindekilere mutlu olduğu algısı sağlamaktadır. Bunun yanında anne, çocuğunun tatlılığını ve güzelliğini paylaşarak kendi benliğini de beslemekte, bununla mutlu olmaktadır. Bu süreç bazen annenin yaşama tutunduğu en güçlü motivasyonlardan biri halini alabilmektedir. Annenin, beyan ettiği kimliğini veya başkalarının mutlu olduğunu düşünmesini sağladığı oyunculuk kimliğini kullanarak çevrimdışındaki sahip olduğu kimliğini gizlemesi muhtemeldir. Bazen anneliğini kanıtlamak ister, eğer yapabilirse mutlu olur. Çünkü annelik rolünü yerine getirdiğini çevresine göstermiş olur.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar bize bir annenin, çevresindekileri öz-sunum amacıyla etkilemeye çalıştığı, dikkatlerini çekmeye çalıştığı veya var olmaya çalıştığı şeklinde bazı işaretler sunabilir. Anne kimliği ve benliğini, tekrarlanan bu paylaşımlar sonucunda gerçek kimliğini dijital dünyada temsil etmez, dijital dünyada sunduğu kimliğine uygun yaşamaya başlayabilir. Dijital kimlik bu etkileşim ve paylaşımlarla şekillenebilir (Georges 2009b).

Bu çalışmada, Türk ve İngiliz anneler, neredeyse tüm yapılan paylaşımlarına pozitif yorumlar yapıldığını ve bunların kendilerini ve çocuklarını mutlu ettiğini ifade etmişlerdir. Bu durum her iki kültürdeki anneleri, paylaşımlara devam etmeleri konusunda motive etmektedir. Her iki kültürde de annelerin paylaşım konusunda kontrollü, endişeli ve dikkatli olduğu ve çocuğun özelini ve lokasyon/kimlik bilgilerini paylaşmamaya özen gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte İngiliz annelerin çok daha fazla güvenlik ve gizlilik ayarlarına özen gösterdiği söylenebilir. Ancak bazı İngiliz anneleri çocuğunun yüzünü paylaşmayı sakıncalı bulmuşken, bazıları sadece yüzünü paylaştığını ifade etmiştir. Başka bir ifadeyle bazı İngiliz annelerin kimlik ve gizliliğe önem verdiği ortaya çıkmışken, bazılarının mahremiyete önem verdiği söylenebilir. Livingstone ve ark. (2018) çalışmasında da "mahremiyet" ve "yüzü göstermeme" gibi güvenlik önlemlerinin alındığı görülmüştür. Her ne kadar o çalışmada interneti aylık kullanan ebeveynlerin yarısı (%53) sadece aile üyeleri ve yakın arkadaşlarıyla paylaşıyor olsa da internet ortamında hiçbir güvenlik önlemi tamamıyla etkili sonuç vermemekte ve paylaşımlar kolaylıkla yayılabilmektedir.

İngiliz annelerinin sosyal medyadaki paylaşımlar konusunda oldukça bilinçli oldukları ve bu nedenle birçok tedbiri aldıkları, gereken özeni gösterdikleri anlaşılmıştır. Ayrıca

birkaç Türk anne dışında, genel olarak tüm katılımcı annelerde herhangi bir aşırı paylaşım dürtüsü ve bozukluğu saptanmamıştır. Öte yandan anneler, tüm tedbirlerin ve sınırlı kullanımların tamamıyla işe yarayacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Başka bir ifadeyle, dijital ortamda her ne kadar paylaşımlar tanıdık kişilerle yapılıyor olsa da bu paylaşımların yine de sanal ortamda kötü kişilerin (örneğin, pedofiller veya predator siteleri) eline geçeceği konusunda hiçbir ifade de bulunmamışlardır. Ancak ebeveynler tarafından bu korkular literatürdeki bazı çalışmalarda rapor edilmiştir (Autenrieth 2018). Ayrıca bu çalışmada annelerin paylaşmadan önce çocuklarının mahremiyetini sağlamak için ellerinden geleni yaptıklarını düşündükleri için daha teslimiyetçi yaklaşıtları, bu durumun da paylaştıklarının istenmeyen sonuçlarını düşünmemelerine neden olabileceği belirtilebilir.

Çalışmada, her iki kültürdeki annelerin çoğunlukla paylaşım konusunda kocalarına/partnerlerine paylaşım öncesi danışmadıkları, birlikte ortak karar almadıkları, kocaların/partnerlerin bu paylaşımları genellikle ilk kez sosyal medyada gördükleri ortaya çıkmıştır. Bu bulgu, annelerin çocuklarına ilişkin paylaşımları “ortak karar vermeyi gerektirecek bir eylem” olarak görmemesi ile açıklanabilir. Dahası, aynı zamanda bazı anneler paylaşım konusunda çocuğun kendisinden dahi izin/onay alınmasına gerek olmadığını düşünmüştür.

Çalışmanın bazı sınırlılıkları vardır. Annelere ilişkin psikolojik değişkenler nicel olarak ölçülmemiştir. Ayrıca, annelere görüşme sırasında onların psikolojik durumu ortaya koyacak sorular da sorulmamıştır. Annelerin görüşmelerde daha sağlıklı veriler sunmaları ve araştırmanın amacına ilişkin bir önyargı geliştirmemeleri için böyle bir ölçüm tercih edilmemiştir. İleriki çalışmalarda araştırmacılara, ebeveynlerin kişilik özelliklerine göre sharenting eylemindeki farklılıklarının incelenmesi önerilebilir. Bunun yanında, anneye ilişkin psikolojik faktörler ve çocuğa ilişkin paylaşımlar arasındaki ilişkiler incelenebilir. Son olarak, anneler babalardan daha fazla paylaşımında bulunsa da kuşkusuz babalar da süreçte önemli bir rol oynayabilir. Bu nedenle babaların görüşleri ve psikolojik değişkenleri ileride yapılacak çalışmalarda incelenebilir.

Sonuç

Sonuç olarak, çocuğun istemediği, utanabileceği, hoşlanmayacağı ya da onu mutsuz edebilecek paylaşımlar bireyin psikolojik ve sosyolojik dünyasında bugün ya da gelecekte birçok probleme neden olabilir. Bu durumun etki büyüklüğü ebeveynlerin ne gibi paylaşımlar yaptığıyla ilgilidir. Ancak, yapılan paylaşımlarda çocuğun gelecekteki durumu ne kadar göz önünde bulunduruluyor tartışılır. Çocuğun neleri sevip nelerden mutsuz olacağı gelecek için tahmin edilmesi zordur ve daha önemlisi değişkendir. Dijital dünya, çocuk tarafından oldukça önemsenir ki özellikle ebeveynleriyle karşılaştırılınca bu durum daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, çocuğun utanacağı paylaşımların özellikle de en çok güvendikleri kişiler (ebeveynleri) tarafından yapılması, çocuğun hem psikolojik hem de sosyolojik gelişimini etkileyebilmektedir. Çocukluk ve ergenlik döneminde birey en hassas olduğu ve sosyal çevresinin duygu ve düşüncelerini önemseydiği bir gelişim dönemindedir. Bu yüzden paylaşımlara yapılan gerek beğeni gerekse yorumlardan oldukça çok etkilenir. Bu bağlamda, çocuğun ailesi ya da kendisi tarafından gerek çıplak gerekse diğer mahrem durumlarına ilişkin paylaşımlarının yapılması gelecekte bireyin bu anlamdaki paylaşımlarındaki toleransını ne derece etkiler düşünülmesi gerekir. Dahası, çocuğun küçük yaşlarda edindiği alışkanlıklar ki buna sosyal medyadaki paylaşımlar da dahil, çocuğun gelecekteki birçok konudaki toleransını ve alışkanlığını etkileyebilir.

bilir. Ebeveynler, çoğu zaman farkında olmadan sosyal medyada yaptıkları yorum ve diğer paylaşımlarla çocuklarının duygusal gelişimlerinde ve genel anlamda “benlik” oluşumlarında tahribata yol açabilirler. Çocuk, gelecekte dijital ortamda onun hakkındaki resim ve videolar yüzünden ismini değiştirmek zorunda dahi kalabilir (Holman ve Jenkins 2010).

Çalışmada, anneler tarafından ifade edilen gerekçelerin altında yatan bazı gerçekçi açıklamalar elde edilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle annelerin görüşleri yorumlanmış ve dolaylı ilişkiler kurulmuştur. Öz-temsil etme, öz-sunum, öz-yansıtma, öz-saygı, benlik algısı gibi bazı kavramlarla ilişkilendirilmiş ve ilerideki çalışmalara yön vermesi için bazı iddialarda bulunulmuştur. Aksi takdirde, bazı annelerin çocukları hakkında çıplak ve utanç verici resimleri neden paylaştığını nasıl açıklayabiliriz.

Sosyal medyada paylaşım yapmak isteyen ebeveynlerin dikkat etmesi gereken hususlar şunlardır: Ebeveynlere ya da çocuklarına ilişkin sosyal medya hesaplarının gizlilik, güvenlik ve paylaşım ayarları yapılmalıdır. Çocuğa ilişkin paylaşımlarda hiçbir kimlik, okul ve adres gibi bilgiler verilmemelidir. Telefon ayarlarında lokasyon bildirimini kapatılmalı, çocuk, paylaşımları algılayacak ve anlayacak yaştaysa yapılacak paylaşımlardan önce çocuğun izni ve onayı alınmalı, çocuk durumdan haberdar edilmelidir. Çocuğun utanacağı, üzüleceği, gururunun incineceği, hoşlanmayacağı ya da gelecekte görmek istemeyeceği hiçbir paylaşım yapılmamalıdır. Yapılacak her paylaşımından önce bu paylaşımların İnternette bir “dijital iz” oluşturacağı ve paylaşım silinse de medya ortamının kayıtlarında kalabileceği göz önünde bulundurulmalı, illaki paylaşım yapılmak isteniyorsa, paylaşımlar çocuğun banyo, tuvalet ya da çıplak olduğu uygunsuz, komik ve mahrem hallerine yönelik yapılmamalıdır.

Kaynaklar

- Ammari T, Kumar P, Lampe C, Schoenebeck S (2015) Managing children's online identities: How parents decide what to disclose about their children online. The ACM Conference on Human Factors in Computing Systems, 18-23 April, 2015, Seoul, Korea.
- Autenrieth U (2014) The digital natives' present their children – An analysis of the increasing (self-) visualization of family and childhood in online environments. *Studies in Communication Sciences*, 14(2):99-107.
- Autenrieth U (2018) Family photography in a networked age. Anti-sharenting as a reaction to risk assessment and behaviour adaption. In *Digital Parenting: The Challenges for Families in the Digital Age* (Eds G Mascheroni, C Ponte, A Jorge). Göteborg, Nordicom.
- Baumrind D (1978) Parental disciplinary patterns and social competence in children. *Youth Soc*, 9:239-276.
- Bessant C (2017) Too much information? More than 80% of children have an online presence by the age of two. *The Conversation*, 27.09.2017.
- Bessant C (2018) Sharenting: balancing the conflicting rights of parents and children. *Communications Law*, 23:7-24.
- Blum-Ross A, Livingstone S (2017) Sharenting: parent blogging and the boundaries of the digital self. *Popular Communication*, 15:110-125.
- Bovy PM (2013) The ethical implications of parents writing about their kids. *The Atlantic*, 15.1.2013.
- Boyd D (2007) Why youth (heart) social network sites: The role of networked publics in teenage social life. In *Youth, Identity, and Digital Media*, (Ed D Buckingham):119-142. Cambridge, MIT Press.
- Brosch A (2016) When the child is born into the internet: sharenting as a growing trend among parents on Facebook. *The New Educational Review*, 43:225-235.
- Brosch A (2018) Sharenting – Why do parents violate their children's privacy? *The New Educational Review*, 4(4):75-85.
- Buunk AP, Gibbons FX (2007) Social comparison: The end of a theory and the emergence of a field. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 102(1):3-21.

- Cheung C, Lee ZWY, Chan TKH (2015) Self-disclosure in social networking sites: The role of perceived cost, perceived benefits and social influence. *Information Research*, 25:279-300.
- Collins Dictionary (2020) Sharenting. <http://www.collinsdictionary.com/submission/11762/Sharenting> (Accessed 23.01.2020).
- Corbin JM, Strauss AC (2007) *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks, CA, Sage Publication.
- Cyberdefinitions (2020) Sharenting. <https://www.cyberdefinitions.com/definitions/SHARENTING.html>. (Accessed 15.02.2020).
- Damkjaer MS (2018) Sharenting = good parenting? Four parental approaches to sharenting on Facebook. In *Digital Parenting. The Challenges for Families in the Digital Age* (Eds G Mascheroni, C Ponte, A Jorge):209-218. Göteborg: Nordicom.
- Davis MM (2015) Parents on social media: likes and dislikes of sharenting, C.S. Mott Children's Hospital. *University of Michigan System*, 23(2):1-3.
- De Stone S, Meinck F, Sherr L, Cluver L, Doubt J, Orkin FM et al. (2016) Factors associated with good and harsh parenting of pre-adolescents and adolescents in Southern Africa. <https://www.unicef-irc.org/publications/870-factors-associated-with-good-and-harsh-parenting-of-pre-adolescents-and-adolescents.html> (Accessed 03.01.2020).
- DeCew JW (1997) In Pursuit of privacy. digital birth: Welcome to the online world, business wire. <https://www.businesswire.com/news/home/20101006006722/en/Digital-Birth-Welcome-to-the-Online-World> (Accessed 6.10.2020).
- Ergün N (2020) Kimlik gelişimi: Anlatı kimliği ve kuşaklararası anlatı kimliği. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12:455-475.
- eSafety Commission (2016) 'Social Networking', office of the children's eSafety Commissioner. <https://esafety.gov.au/esafetyinformation/esafety-issues/social-networking?from=cybersmart> (Accessed 03.01.2020).
- Gallup Organisation (2008) Towards a safer use of the Internet for children in the EU-a parents' perspective. *Flash Barometer*, 248:3-154.
- Gander MJ, Gardiner HW (1981) *Child and Adolescent Development*, Boston, Little.
- Georges F (2009a) Self-representation and digital identity: A semiotic and quali-quantitative approach to the cultural empowerment of the Web 2.0. *Réseaux*, 2(154):165-193.
- Georges F (2009b) Who are you doing? declarative, acting and calculated identity in web 2.0. *Laval Virtual, Virtual Reality International Conference*, 22-26 April 2009, Laval, France.
- Gibbs JL, Ellison NB, Heino RD (2006) Self-presentation in online personals. *Communication Research*, 33:152-177.
- Gibson G, Timlin A, Curran S, Wattis J (2004) The scope for qualitative methods in research and clinical trials in dementia. *Age Ageing*, 33:422-6.
- Gunuc S (2019) Aile fertlerinin bağlılığı ve dijital ebeveynlik. In *Dijital Dünyada Organik Çocuklar Yetiştirmek*, (Ed S. Gunuc):31-54. Ankara, Nobel Tıp.
- Hoghugh MS, Long N (2004) *Handbook of Parenting: Theory and Research for Practice*, London Sage.
- Holden GW (2015) *Parenting: A Dynamic Perspective*, 2nd ed. London, Sage.
- Holloway D, Green L, Livingstone S (2013) *Zero to Eight: Young Children and Their Internet Use* LSE, London, EU Kids Online.
- Jenkins Jr HW (2010) Google and the search for the future. *Wall Street Journal* <http://www.wsj.com/articles/SB10001424052748704901104575423294099527212> (Accessed 10.01.2020).
- Kennedy T, Wellman B (2007) The networked household. *Inf Commun Soc*, 10:647-670.
- Kotchick BA, Forehand R (2002) Putting parenting in perspective: A discussion of the contextual factors that shape parenting practices. *J Child Fam Stud*, 11:255-269.
- Krasnova H, Spiekerman S, Koroleva K, Hildebrand D (2010) Online social networks: Why we disclose. *J Inf Technol*, 25:109-125.
- Leckart S (2012) The Facebook-free baby; Are you a mom or dad who's guilty of 'oversharenting'? The cure may be to not share at all. *Wall Street Journal*. <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052702304451104577392041180138910> (Accessed 11.02.2020).
- Lim SS (2018) Transcendent parenting in digitally connected families. When the technological meets the social. In *Digital Parenting. The Challenges for Families in the Digital Age* (Eds G Mascheroni, C Ponte, A Jorge):31-40. Göteborg, Nordicom.
- Livingstone S, Blum-Ross A, Zhang D (2018) What do parents think, and do, about their children's online privacy? *Parenting for a Digital Future: Survey Report 3*. London, LSE.

- Livingstone S, Byrne J (2018) Parenting in the digital age. The challenges of parental responsibility in comparative perspective. In Digital Parenting. The Challenges for Families in the Digital Age (Eds G Mascheroni, C Ponte, A Jorge):19-31. Göteborg, Nordicom.
- Livingstone S, Helsper EJ (2008) Parental mediation of children's Internet use. *J Broadcast Electron Media*, 52:581-599.
- Mehdizadeh S (2010) Self-presentation 2.0: narcissism and self-esteem on Facebook. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*, 13:357-364.
- Minkus T, Liu K, Ross KWC (2015) Children seen but not heard: When parents compromise children's online privacy. The 24th International Conference on World Wide Web. Association for Computing Machinery, Mayis 18-22 2015 Florence, Italy, pp 776-786.
- Nominet (2016) Parents 'oversharing' family photos online, but lack basic privacy know-how -Nominet. <https://www.nominet.uk/parents-oversharing-family-photos-online-lack-basic-privacy-know/> (Accessed 03.01.2020).
- Ong EYL, Ang RP, Ho JCM, Lim JCY, Goh DH, Lee CS et al. (2011) Narcissism, extraversion and adolescents' self-presentation on Facebook. *Pers Individ Diff*, 50:180-185.
- Pettigrew S, Archer C, Harrigan P (2016) A thematic analysis of mothers' motivations for blogging. *Matern Child Health J*, 20:1025-1031.
- Rainie L, Wellman B (2012) *Networked: The New Social Operating System*. Massachusetts, MIT Press.
- Rainie L, Wellman B, Kennedy T (2012) Networked families. In *Networked: The New Social Operating System* (Eds L Rainie, B Wellman), Cambridge, MA, MIT Press.
- Ribble M, Bailey G (2007) *Digital Citizenship in Schools*. Washington, DC, ISTE.
- Staples AD, Bates JE (2018) Parenting of infants and toddlers. In *Handbook of Parenting and Child Development Across the Lifespan* (Eds R Matthew Sanders, A Morawska):585-607. New York, Springer.
- Steinberg SB (2017) Sharenting: Children's privacy in the age of social media. *Emory Law J*, 66:839-884.
- Thagard P, Wood JV (2015) Eighty phenomena about the self: representation, evaluation, regulation, and change. *Front Psychol*, 6:334.
- Van Lange PAM (2008) Social comparison is basic to social psychology. *Am J Psychol*, 121:169-172.
- Wagner A, Gasche LA (2018) Sharenting: making decisions about other's privacy on social networking sites. *Multikonferenz Wirtschaftsinformatik 2018*, March 06-09, 2018, Lüneburg, Germany, pp:977-988.

Yazarların Katkıları: Tüm yazarlar, her bir yazarın çalışmaya önemli bir bilimsel katkı sağladığını ve makalenin hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde yardımcı olduğunu kabul etmişlerdir.

Danışman Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Etik Onay: Araştırma için Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulundan onay alınmıştır. Tüm katılımcılar aydınlatılmış onam vermişlerdir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir

Authors Contributions: All authors attest that each author has made an important scientific contribution to the study and has assisted with the drafting or revising of the manuscript.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Ethical Approval: Ethical approval was obtained from Yüzüncü Yıl University Social Sciences Ethics Committee for the study. All participants provided informed consent.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the authors.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.